

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

УДК 378.147: 811

Т.В. КАРАЄВА,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Таврійського державного агротехнологічного університету,
м. Мелітополь*

КООРДИНАЦІЯ ДІЙ СТУДЕНТІВ ПРИ СТВОРЕННІ ПРОЕКТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті викладено теоретичні передумови координації викладачем дій студентів у процесі створення навчальних проектів у курсі «Ділова англійська мова».

Ключові слова: координація дій, навчальний проект, взаємодія елементів дворівневої системи, фактори впливу.

Постановка проблеми. Відомо, що ефективність навчання ділової англійської мови може бути підвищено шляхом урахування мотивації учасників процесу навчання та їх взаємовідносин. Організація такого навчання має базуватися на потребах, мотиваціях, характеристиках і ресурсах тих, хто навчається, а саме – активізації можливостей особистості [4, с. 9].

Одним із можливих засобів такої активізації вважається надання автономії студентам (P. Benson, P. Voller, L. Dickinson, H. Holec, L.L. Kwan, D. Little, W. Littlewood, A. Scharle, A. Szabo, O. Tarnopolsky, D. Thanasoulas) з метою формування незалежних користувачів мови в процесі навчання, побудованого за організаційною системою мотиваційного типу [7, с. 112] та спрямованого на досягнення соціальної взаємодії через зміну ролей у відносинах між викладачем та студентом на користь співробітництва (cooperative learning). Ефективність такої кооперації відзначалась у працях багатьох дослідників (Я.М. Колкер, Є.С. Полат, В.В. Титова, Т. Dudley-Evans, D.I. Fried-Booth, G. Ghaith, R. Gibson, M.J. St. John, N. Koba, E. Macaro, N. Ogawa, K. Shaaban, D. Wilkinson). Зокрема проблемам застосування ефективних засобів навчання (різноманітних ігрових форм та навчальних проектів) присвячено дослідження вітчизняних (Е.Г. Арванітопуло, Д.В. Бубнова, А.Н. Буніна, Е.І. Зіннуров, О.В. Кміть, В.Ю. Мартиненко, С.Ю. Ніколаєва, А.А. Пузик, О.Б. Тарнопольський та ін.) і зарубіжних (J.M. Brine, M. Finocchiaro, T. Hutchinson, K. Jones, E. Prochaska, R. Ribe, C. Richards, N.J. Vidal, A. Waters, S. Wachs та ін.) учених. Автори підкреслюють, що ефективність цих засобів зумовлена наявністю у студентів здатності до творчої навчальної автономії й гармонійного узгодження навчально-пізнавальної діяльності з реальним середовищем, в якому відбувається виробництво продукції та надання послуг.

Проте розгляд проблем ефективної суб'єктно-суб'єктної взаємодії між учасниками процесу навчання іноземних мов як ієрархічних рівнів дотепер не було предметом детального теоретичного дослідження. Проблема координації дій між тими, хто розробляє навчальні проекти (далі – студенти), і тими, хто керує процесом (далі – викладачі), недостатньо досліджена.

Мета статті – визначити теоретичне підґрунтя координації дій студентів при створенні навчальних проектів шляхом наведення їх послідовності та застосування викладачем факторів впливу.

Виклад основного матеріалу. Процес створення навчального проекту доцільно подати у вигляді дворівневої системи [5, с. 33], оскільки вона є найпростішим типом системи, якій притаманні всі ознаки багаторівневих систем [8, с. 109]. Така система має лише один вищий координуючий елемент (викладачі) та нижчий підпорядкований йому елемент (студенти). Вона подана схемою на рис. 1. На схемі вищий координуючий елемент позначено буквою *K*, а загальна кількість тих, хто навчається, – буквою *n*.

У процесі комунікації дії між учасниками вищого та нижчого рівнів мають взаємний зв'язок, оскільки вони є рівнями, на яких приймаються рішення. Це потребує розширення навчальної автономії студентів з урахуванням її рівня та доцільності застосування залежно від загальних і конкретних цілей та завдань навчання.

Процес прийняття рішень може містити такі складові, як:

- а) наявність *інформаційного поля*;
- б) *час втручання* викладача (до / після прийняття рішень студентами);
- в) *координація дій* студентів викладачем після прийняття ними рішень.

Наявність *інформації* про студентів уможливує здатність викладача приймати рішення, які підвищують ефективність функціонування дворівневої системи.

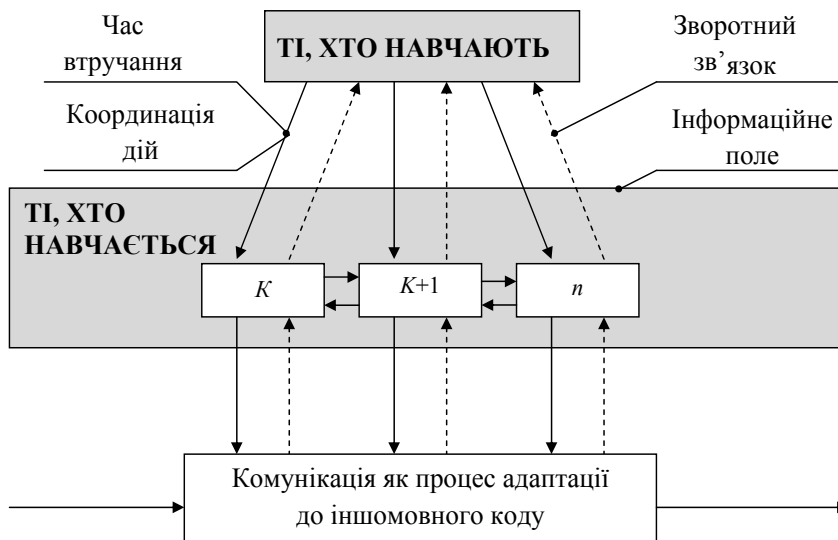

Рис. 1. Схема взаємодії викладача та студентів у дворівневій системі

Проблема надання творчої автономії студентам є багатоаспектною й потребує урахування часу втручання викладачем (до / після прийняття рішень студентами). Таке втручання до прийняття рішень студентами дозволяє розподілити ролі між учасниками процесу навчання та визначити частку їх участі для досягнення цілей. Втручання викладача після прийняття рішень студентами переходить в площину координації дій між ними для подальшого поліпшення роботи всієї системи в цілому. Координація дій між студентами відбувається шляхом: прогнозування взаємодій між студентами; оцінки взаємодій між студентами; «надання відповідальності» студентам; створення «коаліцій» між студентами, а також застосування викладачем факторів впливу при:

- а) формулюванні цілей – врахування особистих цілей студентів,
- б) моделюванні студентами образу навчального проекту – визначення очікуваних наслідків від прийнятих рішень,
- в) накладанні обмежень – досягнення бажаних параметрів кінцевого продукту проектування.

Таким чином, відбувається втручання на рівнях формулювання цілей, моделювання образу навчального проекту та визначення обмежень.

Розглянемо, яким чином ураховуються фактори впливу у наведеній взаємодії між викладачем і студентами економічного напрямку підготовки.

Моделювання поведінки студентів, які розробляють навчальні проекти, відбувається на підготовчому (передпроектний інформаційний тренінг) та виконавчому (створення проекту) етапах навчального проектування [6, с. 122]. На *підготовчому етапі проектування* відбувається усвідомлення студентами кінцевої мети проекту, його узгодженості із сферою економічної діяльності, пов'язаною з обраною спеціальністю, а також можливих джерел отримання інформації з метою формування інформаційної бази для забезпечення процесу проектування (рівень формулювання цілей).

Координація дій студентів на цьому етапі може відбуватися шляхом залучення їх до опрацювання джерел інформації, наведених у таких документах, як ДК 009-96 – Державний класифікатор видів економічної діяльності України [1], ISIC – **International Standard Industrial Classification of All Economic Activities** [10], NOCL – **National Occupational Classification List** [12], які є інформаційною базою для врахування їх особистих цілей при створенні проекту. Результатом такої навчальної діяльності можуть бути нотатки за темами, письмово складені студентами, які є підсумком опрацьованої інформації і водночас алгоритмом дій для подальшої автономно-творчої діяльності з навчального проектування.

Моделювання образу навчального проекту відбувається на *виконавчому етапі (створення проекту)*, призначенням якого є усвідомлення студентами послідовності створення проекту та фіксування викладачем через опитувальники, звіти, міні-презентації поетапності виконання проектної роботи. Втручання викладача на цьому етапі зводиться до того, що він ознайомлює студентів з нормативними документами, в яких міститься інформація про напрями фінансової діяльності та системи управління якістю, регламентованими міжнародним законодавчим полем. Як такі документи можуть застосуватися ДК 016-97 – Державний класифікатор України продукції та послуг [2], NAICS – **North American Industry Classification System** [13, 11], NAPCS – **North American Product Classification System** [14], ДСТУ ISO 9001-2001 – системи управління якістю [3], Risk Management Guide [9].

Втручання викладача під час розробки студентами презентації проекту зводиться до накладання ним обмежень на формат презентації, оскільки саме презентація розробленого студентом проекту надає можливість викладачу визначити рівень сформованості мовної компетенції студента з оперування ним інтегрованими вміннями з читання, аудіювання, говоріння та письма.

Висновки. Визначена послідовність дій (втручання) викладача в процесі створення навчального проекту студентами сприяє підвищенню ефективності навчання ділової англійської мови, а саме – якості набутих інтегрованих умінь мовної компетенції.

Подальші дослідження доцільно проводити у напрямі детального визначення поведінкової функції викладача з координації дій студентів щодо створення ними навчальних проектів з ділової англійської мови.

Список використаної літератури

1. Державний класифікатор видів економічної діяльності України ДК 009-96. – К.: Держстандарт України, 1996. – 250 с.
2. Державний класифікатор продукції та послуг ДК 016-97. – К.: Держстандарт України, 1998. – 210 с.
3. ДСТУ ISO 9001-2001. Системи управління якістю. Вимоги. – На заміну ДСТУ ISO 9001-95, ДСТУ ISO 9002-95, ДСТУ ISO 9003-95; чинний від 2001-07-01. – К.: Держстандарт України, 2001. – 22 с.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Караєва Т.В. Застосування дворівневої системи прийняття рішень для підвищення ефективності навчання іноземної мови / Т.В. Караєва // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті національних культур: праці Міжнар. конф. – Д.: Пороги, 2003. – С. 32–33.
6. Караєва Т.В. Методика управління процесом створення професійно-орієнтованих навчальних проектів / Т.В. Караєва // Вісник Чернігівського держ. пед. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка; серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2007. – Вип. 48. – С. 117–124.

7. Караева Т.В. Формування організації мотиваційного типу для навчання англійської мови на основі положень теорії ієрархічних систем / Т.В. Караева // Вісник КПІ: Філософія. Психологія. Педагогіка. – К.: Політехніка, 2003. – № 2. – С. 111–116.

8. Месарович М. Теория иерархических многоуровневых систем: пер. с англ. / М. Месарович, Д. Мако, И. Такахара. – М.: Мир, 1973. – 344 с.

9. Guide 73. Risk management – Vocabulary. – Guidelines for use in standards. – Geneva: ISO/IEC, 2002. – 16 p.

10. International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISIC). RAMON – Eurostat's Classification. [E-resource]. – Режим доступу: <http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regrevision.asp?C1=2&Lg=1>

11. NAICS Definitions (2007). [E-resource]. – Режим доступу: <http://www.census.gov/eos/www/naics/htmls/7/711310.html>

12. National Occupational Classification List (NOCL). [E-resource]. – Режим доступу: <http://www.cic.gc.ca/english/skilled/qual-2-1.html>

13. North American Industry Classification System (NAICS). [E-resource]. – Режим доступу: <http://www.census.gov/epcc/www/naics/html>

14. North American Product Classification System (NAPCS). [E-resource]. – Режим доступу: <http://www.census.gov/epcc/www/napcs/html>

В статье изложены теоретические предпосылки координации преподавателем действий студентов в процессе создания учебных проектов в курсе «Деловой английский язык».

Ключевые слова: координация действий, учебный проект, взаимодействие элементов двух-уровневой системы, факторы влияния.

The article is devoted to the theoretical backgrounds underlying the teacher's coordination of students' project activities in the course of Business English.

Key words: coordination of activities, learning project, interaction of elements in two-level system, impact factors.

Надійшло до редакції 7.09.2011.